

STENHUGGEREN

medlemsblad
for

JYSK STENKLUB

AMATØRGEOLOGISK FORENING
AARHUS
MEDLEM AF DANSK AMATØRGEOLOGISK UNION

---

13 årgang nr 2

september 1987

total nr 40

TANKER BLANDT JORDBÆR OG UKRUDT.

Efter hjemkomst fra ferie er der mere end nok at se til i haven med bjergning af jordbær og fjernelse af vildtvoksende ukrudt. Da arbejdsstillingen i begge tilfælde ikke er meget anderledes end en mineralsøgers, er det let undervejs at lade tankerne gå tilbage til en sommers jagt og genopleve en masse spændende, som heldigvis endnu er frisk i erindringen.

Her er nogle få spredte glimt:

Det blev Færøerne igen - for tredje gang - og som sidste år sammen med Eva og Florence. Denne gang var vi på "pakkerejse", hvor vi gennem DFDS havde lejet hus i Leirvik. Det blev ikke dyrere end tidligere vandrerhjemferie og var betydelig mere bekvemt. Der var gode kahytter ombord på "Winston Churchill", og vi havde et rart, lille, gammelt hus med moderne bekvemmeligheder og en meget fin udsigt over hav og land nær færgen mod Klaksvik.

Derfra tog vi ture ud på Streymøy, Eysturoy og Bordoy til både nye og gammelkendte stenbrud - med meget vekslende udbytte af analcim, apophyllit, calcedon, chabasit, gyrolit, heulandit, laumontit, natrolit, mesolit, seladonit (grøn og blå), stilbit, thomsonit - og mon det er levyn, vi fandt ved Depil på Bordoy? - og hvad kan der siges om det stykke, der ligner forstenet træ? - hvordan kan det være dannet?

Rejsens nok mest spændende oplevelse fik vi, fordi færgen mellem Leirvik og Klaksvik brød sammen, så vi måtte retur over Fuglafjörður. Da vi et par dage

senere ville gentage udflugten og kørte til Fuglafjörður, gik færgeren igen fra Leirvík, så vi kom med en afgang senere end beregnet. Det blev held i uheld, for Eva traf da tilfældigt en bekendt, hvis svigersøn arbejdede ved anlægget af det nye kraftværk ved Fidi-søen. Ved hans hjælp kom vi - udstyret med regntøj og lånte hjelme - med tipvognsntog ca 800 m ind i en cirkelformet tunnel, der var 3,5 m i diameter. Der skal laves 37 km af den slags; men det giver ikke meget udbytte af mineraler, da det ca 200 m lange maskineri skræller tunnelvæggene ud i småskærver, men undervejs skæres der hul på større druser med krystaller, og det var sådan en, vi var inde at se og fik mulighed for at plyndre mellem to tog.

Vi var heldige med vejret og havde 5 gode dage på stribe, hvor vi fra vores vinduer kunne glæde os over meget flotte solnedgangsfarver ude over havet nord for Fuglafjörður, men vi oplevede også de lavtgående, tætte skyer, der helt tager udsynet, og det var i sådan en "sky", vi passerede Claus og Peter, da vi var for hjemadgående, og det hele var nyt for dem.

Der kunne siges meget, meget mere om denne sommers udbytter, men lad os slutte med at konstatere, at vores part blev ca 50 kg af Færøerne, 30 kg jordbær og en uendelighed af ukrudt.

P.S. Efter at have konsulteret Jon Svane har vi svar på de to spørgsmål:

1. Det er ikke levyn, vi har fundet, men derimod fantom-heulandit.
2. Det er forstenet træ efter vulkansk virksomhed i tertiærtiden.

Hovedgård i juli 1987.

Inger og Johan Clausen.

RADIOAKTIVITET.

Efter ulykken på atomkraftværket i Tjernobyl i 1986 er der rejst mange spørgsmål om forurening af forskellige emner. Helt naturligt er også spørgsmål om risikoen ved at samle sten og mineraler i Europa. I tidsskriftet DER AUF-SCHLUSS nr 6-7 1987 behandles emnet. Forfatterens konklusion er, at den forøgede radioaktivitet på stenene i forhold til den naturlige baggrundsstråling er meget lille. Artiklen indeholder også almene råd til samlere af radioaktive sten samt vink ved valg af geigertæller.

LØSE TRADE.

På redaktionen har vi gennem det sidste halve år ufrivilligt fået udvidet mineral-samlingen gevaldigt. Daglig sendes store mængder af kvarts, flint, opal, alkalier, asbestfibre, kul og andre spændende ting ind gennem revner og sprækker. Derefter placerer de sig på de mest uhensigtsmæssige steder. I et forsøg på betonhøjhusrenovering støjer en lille flok mænd sig igennem alt - disse prægtige mænd med deres prægtige maskiner. Aldrig tidligere har så få generet så mange i så lang tid.

Alt dette nedsætter naturligvis også redaktionens evne til at samle løse tråde, og derfor vil vi skynde os at overlade en del af dem til læserne. Der hører de faktisk også hjemme, for trådene har alle noget med Stenklubben og medlemmerne at gøre. Prøv selv:

Er du tilfreds med klubben ?

Føler du dig tilpas der ?

Sker der nok eller for lidt ?

Sker der det, som du ønsker ?

Er der ikke hyggeligt nok ?

Er emnerne ikke seriøse nok ?

Er der for få møder ?

Er tidspunktet for møderne i orden ?

Skal der være mere aktivitet i sommerhalvåret ?

Er foredragene for avancerede eller uinteressante ?

Er der for få korte ture, og bør de foretages med bus ?

Mangler der fleredagesture, og hvor skal de gå hen ?

Bør vi have mere samvær med de øvrige stenklubbens medlemmer ?

Mener du, at du selv har kontakt nok med klubbens medlemmer ?

Tror du, at der er klikedannelser eller blot kammeratskab ?

Taler du selv nok med de andre ?

Ignorerer du de nyere medlemmer, eller prøver du at komme i kontakt med dem ?

Forsøger de nyere medlemmer at kontakte de "ældre" medlemmer ?

Er der information nok i klubben ?

Skal kontingentet hæves for at fjerne underskuddet ?

Bør julemødet give overskud, eller er der andre muligheder for indtægt ?

Kan vi fortsat få gode foredragsholdere for en flaske saftevand ?

Er der for få studiekredse, og hvilke emner ønsker du ?

Varer generalforsamlingen for længe, eller går det for stærkt ?

Er der tid nok til at drøfte tingene ordentligt igennem ?

fortsættes side 4.

Kan du høre, hvad der bliver talt om på møderne ?

Kan vi dressere talere til at bruge stemmebåndet ?

Bør klubben investere i et højttaleranlæg ?

Hvad ved du om DAGU og dens virke, og er det godt nok ?

Er værkstedet i Sct. Annagades skole godt nok ?

Skal vi forsøge igen at få bedre og større lokaler til værksted ?

Skal vi holde flere tidsskrifter og anskaffe flere bøger ?

Er den ultraviolette lampe, som klubben ejer, i orden ?

Ønsker du flere apparater købt til udlån ?

Er der for få medlemmer i klubben, eller har vi nok i os selv ?

O.s.v. - o.s.v. - fortsæt selv !

Har denne svada provokeret dig en lille smule, så er det i det mindste bevis for, at du har læst den. Selv om vi mener, at det er en skæppeskøn forening, vi har, vil det nok altid være klogt at være vågen over for nye tanker og impulser. Tænk over spørgsmålene, tal om dem eller skriv om dem. Derved er du med til at sikre klubbens eksistens.

H.W.

BERGTAGEN AV BERGSLAGEN.

Selv om vejene i Sverige ligesom herhjemme som følge af spareforanstaltninger efterhånden er lap på hul og hul på lap, så er det alligevel svært at komme uden om den årlige Bergslagstur. Høsten af mineraler er beskeden, og mange af de klassiske findesteder er gennem en årrække endevendt på kryds og på tværs. Man prøver lige en gang til, måske nok så meget fordi her er frisk luft og ro til at lede. Og det kunne jo være!

Hver gang, man står over for et nyt gammelt grubehul, mærkes lidt af det grubehistoriske gys. Dem er der mange af i Bergslagen, og på det geologiske museum i Borlänge fornemmes sammenhængen mellem sten, malm, grubehuller og historie. Det er forøvrigt et spændende og hyggeligt museum, hvor man formodet en femmer sagtens kan få flere timer til at gå. Der er også porfyre i massevis.

I Ulvshyttan midtvejs mellem Borlänge og Ludvika ligger resterne af en af de mange smeltehytter. Prøv en dejlig sommerdag at gå en tur inde mellem de mange høje ruinsøjler af Bergslagsten, hvor der gror blomster og græs til knæhøjde. Da mærker du for alvor, at du er bergtagen av Bergslagen.

H.W.

annonce

INTERNATIONAL MINERALS & GEMS
v/Niels Schjeldahl,
Birgittevej 6, 8220 Brabrand
tlf. 06253210 - Giro 2330601

Til vinterens aktiviteter leverer vi
rå sten til slibning
polerede sten
indfatninger og tulipaner
stenslibemaskiner og tilbehør
sølv og værktøj til sølvarbejde
instrumenter og tænger iøvrigt
mineraler til samlingen
mikroskoper og UV-lamper

Og vi har meget mere. Har vi det ikke, undersøger vi om det kan skaffes. EDUS-maskiner og tilbehør kan vi selvfølgelig skaffe.

VÆRKSTEDET.

Så er det atter tid for start på vintersæsonen. Startskuddet for slibning lyder tirsdag 15 september. Åbningstiderne er:

Tirsdage kl 19,00 - 22,00.

Onsdage kl 14,00 - 17,00 samt kl 19,00 - 22,00.

Desuden er der sølvarbejde om torsdagen, men da der endnu ikke er fastsat noget klokkeslet, vil det være klogt at rådføre sig med Erik Jensen.

I maj blev der afholdt et weekend-kursus på værkstedet med emaljearbejde som emne. Der er kommet opfordringer om en ny runde, så hvis du har lyst til at prøve, bør du tale med samme Erik Jensen enten på klubmøde eller tlf 06-149521.

Værkstedet finder du i Sct. Annagades skole ved at benytte indgangen i porten til skolegården, derefter 1. dør til højre og ned i kælderen. Dernede har vi forøvrigt klubbens bibliotek med bøger og tidsskrifter.

HARZEN.

Der er snart ved at være skabt tradition for kniplinge-mineraltur til Claus-thal-Zellerfeld i Harzen. I år er det 25-27 september, og hvis du er interesseret, så er det nok klogt at kontakte Leo de Laurent, tlf 06-321383.

SAURLAND.

Den Sydøstjyske Stenklub vil i stedet for den tidligere aflyste tur til Saurland gennemføre en tur med samme program i Kristihimmelfartdagsferien. Den bliver 11/5 - 15/5 1988. Har nogen lyst til at deltage, så har vor sekretær Doris Valgaard sikkert fingeren på pulsen angående turen.

MESSETIPS.

- 26 - 27 sept. 1987 Mineralmesse i Moss.
  - 26 - 27 sept. 1987 Mineralmesse i Harzen.
  - 14 - 15 nov. 1987 Stenmesse i Hedehushallen, Charlotttegårdsvej, Hedehusene.
Lørdag kl 12,00 - 18,00. Søndag kl 10,00 - 17,00.
  - 30/10 - 1/11 1987 Mineraldage i München.
  - 28 - 29 nov. 1987 Mineral- og fossilmesse i Hamburg.
  - 16 - 17 apr. 1988 Mineralmesse i Egersund.
  - 9 - 10 juli 1988 Mineralmesse i Malmerget v. Gällivare.
-

LANDSBYTTMØDE.

Det 8. landsbyttmøde i Odense finder sted på Højmeskolen lørdag 31 okt. 1987. Det foregår i aulaen, lærerværelset og gangarealet. Der må ikke handles, men byttes, snakkes og hilses på stenfolk fra hele landet. Der spises sammen i lærerværelset, og der er mulighed for at købe kaffe, the, brød, øl og vand.

Højmeskolen findes ved at køre fra motorvejen ved frakørselen Odense SV i retning mod Assens. Ved første lyskryds drejes til venstre, hvorefter der er skiltning mod skolen.

FOSSILSTUDIEKREDS.

I samarbejde med Randers Stenklub arrangeres der igen i år studiekreds i fossiler. Forskellige emner vil blive taget op og bearbejdet under kyndig vejledning af Søren Bo Andersen og Ingemann Schnetler.

Vi starter tirsdag 22/9 1987 kl 19,00 på Åby Bibliotek, hvor vi møder op med sommerens fossilfund og drøfter, hvilke emner vi skal tage op de følgende aftener: 27/10, 24/11 i 1987 og 26/1, 23/2, 22/3 samt 26/4 i 1988.

Yderligere oplysninger ved henvendelse til Ella Nielsen, tlf 06-261672 eller Jytte Hillersborg, tlf 06-445198.

STEN PÅ BORDET.

Efter de vellykkede arrangementer med sten på bordet ved klubmøderne sidste sæson er det tid for en ny runde. Jytte Hillersborg lægger for i timen før klubmødet lørdag 10 oktober med at vise forstenet træ. Onsdagtaftenslibeholdet har rottet sig sammen for at beslaglægge bordet ved klubmødet lørdag 14 november med nogle af deres sliberesultater.

Derefter er der fri bane for nye deltagere, og der er ingen grund til at forskrækkes ved tanken om de fine udstillinger, der allerede er afholdt. Mindre kan også gøre det. Der er emner nok at vælge imellem - mineraler, fossiler, smykkearbejde, facetslibning o.s.v., så kom blot ud af busken. Slå en sludder af med Hanne Sønnichsen om det for at få en jævn fordeling vinteren igennem.

HAN SAVNES.

Et af vore trofaste medlemmer, Carl Edward Matthes døde pludselig i juli. Matthes var aktiv turarrangør, med i fossilgruppe, revisor for klubregnskabet, ivrig deltager i messelivet, og Færø-veteranerne vil huske Matthes som en god kammerat.

KLUBBIBLIOTEKET.

Husk at STENHUGGEREN fra september 1986 har en liste over bøger og tidsskrifter på biblioteket i værkstedet i Sct. Annagades Skole.

Indlæg til næste nr. skal være redaktionen i hænde senest 16/11 1987.

PROGRAM FOR JYSK STENKLUB. Efterår 1987.

- Lø 12/9 KLUBMØDE på Åby Bibliotek kl 14,30. Vi mødes om sommerens fund. Det traditionelle møde hvor vi kan finde ud af, hvad vi tog med hjem, og hvad andre tog med hjem.
- Lø 10/10 KLUBMØDE på Åby Bibliotek kl 14,30. Foredrag af guldsmed Erling Borup om ædelsten i stilhistorisk sammenhæng.
- Lø 31/10 LANDSBYTTMØDE på Højmeskolen i Odense kl 10,00. Jon Svane vil gerne høre fra dig, hvis du vil med. Så fordeler han transporten bedst muligt.
- Lø 14/11 KLUBMØDE på Åby Bibliotek kl 14,30. Foredrag om Gram lergrav og livet i Gram havet.
- Lø 28/11 HAMBURGIUREN: Afgang kl 06,30 fra Randers og kl 07,00 fra Århus. Prisen er 140 kr, som betales til Jon Svane ved tilmeldingen senest 14/11. Det er turen, som de "gamle" nødtigt undværer og de "nye" heller ikke, når de først har været afsted.
- Lø 12/12 JULEKLUBMØDE på Åby Bibliotek kl 14,30. Vi laver lotteri og sammenskudslagkage. Er der nogen, der vil hjælpe med en lagkage eller anden festlighed, kontakt Jon Svane. Som sædvanlig er I velkomne til, hvis I har for mange sten, at give nogle væk til lotteriet. Bestyrelsen tager imod, lige til lotteriet er ovre.
- Lø 9/1 KLUBMØDE på Åby Bibliotek kl 14,30. Foredrag om hvad man dog laver af sten. Formanden ruller sig ud i det stenfilosofiske og viser eksempler på sten - kønne sten, grimme sten og rædsler.

Husk vi medbringer altid selv kaffe, te, vand o.lign. efter smag til møderne. I timen før mødet er tiden for bytning, stensnak og evt. en handel.

Adresser:

Formand, Jon Svane, Skejbyvej 36, 8240 Risskov	tlf 06-210606
Sekretær, Doris Valgaard, Skolevej 2f, 8250 Egå	06-227304
Erik Jensen, Plutovej 8, 8270 Højbjerg, medlem af best.	06-149521
Jørgen Borup, Teglgårdsvej 27, 8270 Højbjerg, medlem af best.	06-110041
Kasserer, Ingemann Schnetler, Fuglebakken 14, Stevnstrup, 8870 Langå	06-467282
Jysk Stenklub, giro 1217380, Fuglebakken 14, Stevnstrup, 8870 Langå	
Bladfordeling, Hanne Kunde, Korshøjjen 96, 8240 Risskov	06-213534
Bladproduktion, Eva Rudolf, Janesvej 5, 8220 Brabrand	06-251024
Bladredaktion, Henry Weinkouff, Marselis Boulevard 30, 8000 Århus C.	06-122724
